

O CABESO

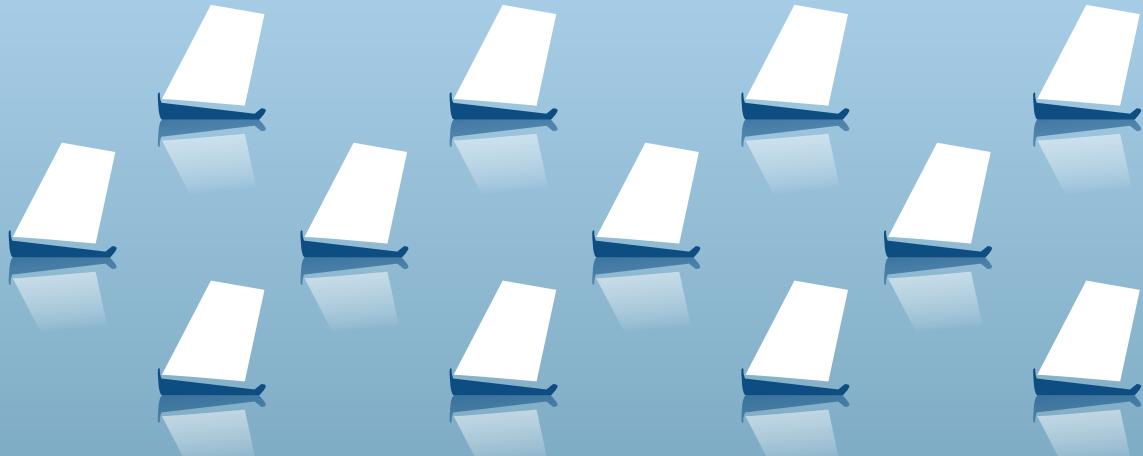
VOCEIRO DA ASOCIACIÓN DE AMIGOS DA DORNA DE PORTONOVO · Nº XI · ANO 2012

V REGATA
DO SEPELO

20 ANOS DA
FESTA MARÍTIMA
INTERNACIONAL
DE BREST

CURSO DE
INICIACIÓN Á
NAVEGACIÓN
TRADICIONAL

ECOLOXISMO
E CULTURA
MARÍTIMA

EDITORIAL

Alá vai o 2012 e como tódolos anos por estas datas compre dar conta do acadado ao longo destes doce meses e facer autocrítica coa ilusión de melloralo no futuro.

O ano transcurriu voando, entre traballos e festas. Como de costume, a tempada laboral comezaba en febreiro. Así, aínda estábamos dixerindo a carne ao caldeiro de cea de natal cando tivemos que iniciar a organización do Enterro da Sardiña, unha festa para moitos pero un choio bastante pasado para nós. Menos mal que a participación veciñal sempre está á altura, non como o Concello, que nos últimos anos tense demorado moiísimo no pago á nosa asociación dos gastos derivados de celebración. Pouco despois tocaba facer montar o *stand* da Festa da Raia. Este ano repetimos en segunda ocasión a exposición fotográfica “10 anos de Amigos da Dorna”, así que para a próxima prometemos presentar algúns nova mostra interesante.

Coa chegada do bo tempo decidimos limpar as dornas, é dicir, manchar as mans. Previamente recuperamos a Bicoca da Casa Mariñeira, onde pasou o inverno a cuberto, e varamos a Jatiña despois de botala uns días a inchar. Así, despois dun bo baño, brocha nunha man e aceite na outra, comezamos a posta a punto. E a verdade sexa dita, ambas, pero especialmente a Jatiña, facía anos que non lucían tan bonitas. Sen dúbida que parte da responsabilidade é da sección xuvenil que fichamos este ano, da que falaremos nas seguintes páxinas, que se afanaron en deixala impoluta para a inminente viaxe a Brest.

Alá polo mes de maio recibimos a chamada do mestre Ramonet avisando de que a nova vela da Jatiña xa estaba rematada, e uns días máis tarde achegámmonos a Vilagarcía para recollela. En Portonovo, listos para o izado inaugural, esperábannos as empanadas, o viño, os xornalistas e tamén Jacinto, socio protector por excelencia, grazas ao cal a Jatiña poderá continuar surcando os mares do mundo polo menos durante outros 13 anos. E tan so unha semana despois, a principios de xuño, xuntamos a un bo grupo de amigos chegados desde

diferentes portos das rías de Arousa e Pontevedra para disputar, aínda que fose con escaso vento, a xa clásica Regata do Sepelo.

Durante o verán o ritmo non diminuíu, máis ben todo o contrario. Dende xuño as dornas estiveron saíndo a navegar con bastante frecuencia, polo menos dous días por semana. E algúns días tanto de mañá –*patroneadas por Luís “Piñeiro”*– como de tarde –*a mans de Anxo e compañía*–. Ademais, como tódolos veráns, participamos nos principais eventos do particular circuito galego de regatas e concentracións de embarcacións tradicionais e, como sempre, non pasamos desapercibidos. Pero é que ademais de todo iso, este ano, a mediados de xullo, a Jatiña –*e con ela Xoel e Anxo*– regresou catro anos despois a Brest para participar na Festa Marítima Internacional en representación de Galicia. Todo un orgullo para a nosa asociación!

Mentres tanto, en terra, colaboramos con Porenart para levar a cabo un taller no que recrear unha carpintería de ribeira e amosar o seu oficio tradicional restaurando a dorna de tope. O sabor que nos quedou foi agridoce: por un lado, encantados de participar nesta iniciativa, pero polo outro tristes por non ter rematado coa restauración da dorna. É o momento de reflexionar sobre este punto e acordar un modo de cumplir co compromiso adquirido, con tantas persoas xa, de reconstruír a Boca Juniors.

Para iso e todo o relacionado coa asociación, esperamos contar con vós, os socios, no 2013!

Celebración pola inauguración de nova vela da Jatiña

CLASES DE:
INGLÉS
FRANCÉS
ALEMÁN
CLASES DE APOIO:
PRIMARIA
E.S.O.
BACHARELATO
SELECTIVIDADE

TLF: 606 129 898

El Estanco
•
PORTONOV

V REGATA DE DORNAS DO SEPELO

No sábado 2 de xuño tivo lugar a V Regata do Sepelo, que como xa é costume, serviu para inaugurar o calendario oficial de regatas e concentracións -que non todo é competir- amparadas pola Federación Galega pola Cultura Marítima e Fluvial. Con a saudable intención de medir as súas habilidades mariñeiras arribaron a Portonovo por terra e mar 28 dornas chegadas dende a Illa de Arousa, Vilanova, Cambados, O Grove, Combarro e, como é obvio, Portonovo, que este ano, aínda que con mermada representación, aportou a Jatiña, a Bicoca, a Habana e a Coninha.

Menos mal que dornas non faltaron, porque o que é o vento, aínda o estamos agardando hoxe. Tan notable foi a súa ausencia que a última hora tivemos que decidir acortar o percorrido, das dúas voltas ao triángulo de balizas habituais a unha, e grazas. Así, da competición non hai moito que contar. Os más atentos na saída mantivéreronse na cabeza da regata ata o fin. A Xarandeira, segunda o ano anterior, revalidou o triunfo do 2010, mentres que Rona entrou en segunda posición, a Maristela en terceira, a Bazarra en cuarta e a Lara Doce en quinta, completando o podio dos premiados cun trofeo. Moito folio coñecido, como podedes ver!

Como xa dixemos, a emoción no mar foi escasa, pero a expectación previa en terra foi máxima, debido a que alguén filtrou a posibilidade da ausencia da Paxara. Finalmente a organización veuse na obriga de confirmar o rumor e publicar un comunicado coa versión oficial: "Pelouro no estaba muerto, estaba de parranda".

En canto ás dornas portonovesas, un ano máis fixeron o que puideron. A Habana, gobernada por Anxo e Xoel, conseguiu unha meritaria sexta posición, despois dunha gran remontada ata ameazar a integridade do cu da quinta clasificada, a Lara Doce, na liña de meta. Mientras que a Coninha e a Bicoca non conseguiron completar o circuíto, e a Jatiña navegaba fóra de competición.

Esperemos que as nosas dornas tracen mellores rumbos o ano próximo, e con ese ánimo xa nos encargaremos de conseguir uns trofeos impresionantes, a ver se queda algúns en Portonovo.

Cartaz da V Regata do Sepelo, cheo de patrocinadores

Pero como aquí ninguén perde, unha vez todas as dornas estiveron amarradas ou en terra, puidemos disfrutar dunha merenda caralluda, música tradicional e confraternidade.

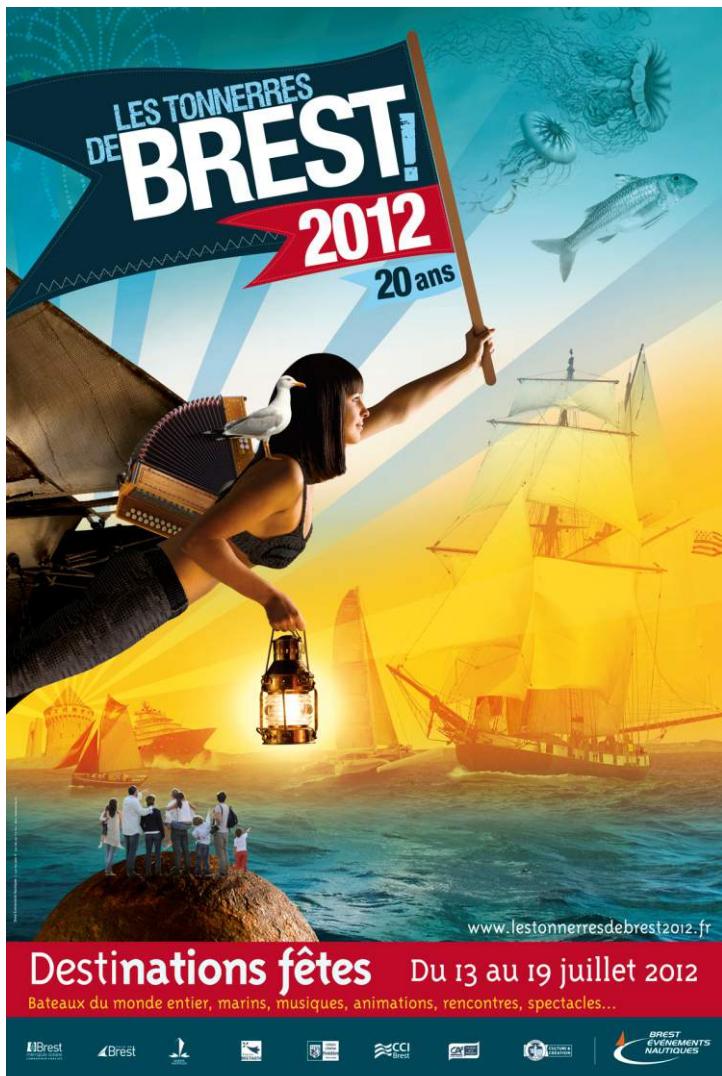
En definitiva, a ausencia de incidentes e o bo ambiente, e non a falta de vento, foron os protagonistas da V Regata do Sepelo, e iso é precisamente o que nos anima a continuar traballando a prol da conservación e difusión das embarcacións tradicionais. E máis aínda cando, a pesar do tempo de dificultades económicas no que vivimos, sempre podemos contar coa colaboración desinteresada dun monte de patrocinadores e colaborados -amigos, en definitiva- para afrontar o gasto e o traballo que implica un evento como este. Grazas a todos eles. Vémonos na VI Regata do Sepelo!

A BATEA

FESTA MARÍTIMA INTERNACIONAL DE BREST

A Festa Marítima Internacional de Brest volveu contar, nesta edición do 2012, conmemoración dos seus 20 anos de historia, coa presenza da Asociación de Amigos da Dorna de Portonovo, representados pola súa dorna máis senlleira, a Jatiña. Así, aproveitando a oportunidade que nos brinda O Cabeso para divulgar as actividades nas que participamos, queremos narrarvos de xeito resumido a experiencia vivida en Brest.

Qué é Brest? Brest é unha cidade francesa situada no departamento de Finisterre, na rexión da Bretaña, de marcada historia mariñeira e militar. Por facer un símil, ten moito parecido con Ferrol, tanto na súa actividade como na súa situación dentro dunha ría

case pechada. Pola súa banda, a Bretaña, segundo cos símiles, ten moito parecido con Galicia, pois a meteoroloxía, morfoloxía da costa e incluso a cultura –xa Castelao estudara as coincidencias entre as cruces de pedra na Bretaña e as cruces de pedra na Galiza– son algúns dos moitos puntos coincidentes, ao igual que o feito de posuír en ambos casos un Finisterre.

A Jatiña nun dos pantaláns do porto de Brest

En qué consiste a Festa? En 1992 celebrouse a primeira Festa Internacional do Mar de Brest e desde esa edición convertiuse no evento destas características más importante de Europa, e tal vez do mundo. Miles de barcos dos máis variados portes, tipoloxías e nacionalidades danse cita en Brest.

En cada edición existen uns países convidados de honra –Galicia foiño no 2008–, contando cada un deles cun *village* onde presentan mostras de embarcacións, artes de pesca e demais elementos propios da súa cultura marítima tradicional. E ao redor destes *villages*, espallados por todo o porto de Brest, xira todo o festival. Tamén conta cada país cun escenario onde ofrecer a actuación dos seus músicos, ademais de participar un sinfín de *fanfares* locais, que amenizan a festa con pasarrúas durante todo o día e que rematan co *cabaret des fanfares* coa posta do sol.

No mar, ese conxunto de culturas, cores e fasquías forma unha masa espesa de barcos que case tapa o horizonte e cubre o mar picado, duro de navegar, onde os tripulantes buscan lucir o seu barco aprender e sobretodo disfrutar do momento.

Cómo se participa en Brest? Como xa dixemos, a Asociación de Amigos da Dorna de Portonovo asistimos de novo –*por segunda vez consecutiva*– a Brest. No 2008 Galicia foi convidada de honra, polo que asistimos unha expedición formada por vintesete barcos e máis de cen persoas. No 2012, con motivo da conmemoración dos vinte anos da festa, volveron convidar aos participantes de honra das cinco edicións anteriores, polo que Galicia retornou, pero esta vez con catro barcos, dezoito persoas e unha pequena exposición.

A nosa asociación forma parte da Federación Galega pola Cultura Marítima e Fluvial, que é o órgano que xestiona, organiza e coordina estas expedicións. Desta volta, a Jatiña foi seleccionada xunto cunha dorna polbeira da Illa de Arousa, unha gamela coruxeira de Cangas e unha buceta de Muros para representar unha vez máis a Galicia en Brest.

Xoel e Anxo navegando na buceta dos compañeros de Muros

Como se volve de Brest? A primeira vez cóllete por sorpresa e volves alucinado, analizando o vivido, o visto, o aprendido. Pero, sobre todo, con gañas de contalo e mostrarlllo aos teus coñecidos para convencelos de que asistan na próxima edición. Tamén podemos dicir que se un vai mariñeiro, volve patrón, xa que de navegar naquel mar entre barcos que multiplican por moito o tamaño da nosa dorna e ondas que entran por babor e por estribor, por proa e por popa, de horas de mar e de experiencias e situacións únicas, volve un más curtido.

E se da primeira viaxe volves patrón, da segunda capitán. Así, na segunda un xa o toma con

máis calma, visitando *villages*, parando aquí e acolá e conversando coa xente. Aínda así, sempre te levas sorpresas ao descubrir cousas novas, que ignorabas.

Por outra banda, logo de dúas viaxes á Festa Marítima Internacional, un volve cheo de envexa, querendo poder disfrutar de todo canto viches alí para sempre, sobre todo da afección e do respeto que se lle ten en outros lugares do mundo, como Brest, á cultura mariñeira, e que nestas latitudes vai tan a trompicóns.

Podemos rematar dicindo que estas dúas viaxes foron dous exercicios de formación como amante de cultura do mar e de experiencias inesquecibles, tal como se dixo anteriormente, pero o mellor de todo, e isto é aplicable tamén aos encontros e regatas que se fan por Galicia, o máis valioso é o feito da socialización, de coñecer xente nova, novos compañeiros de aventuras, que probablemente volvan selo en novos portos, en novos mares e, de seguro, en novas embarcacións tradicionais que sigan engrosando a crecente lista da recuperación e divulgación do noso patrimonio marítimo tradicional, do cal a nosa asociación e todos nós somos partícipes.

Brest agarda por ti no 2016!

SUPERMERCADO
YENNY
FROIZ

CLÍNICA OVO PÉ
Podoloxía & Enfermería
Rúa AREAL, 32 PORTONOV
986 690 461

CURSO DE NAVEGACIÓN TRADICIONAL

A Asociación de Amigos da Dorna de Portonovo naceu coa intención de recuperar, conservar e difundir o patrimonio marítimo tradicional de Galicia. Os dous primeiros obxectivos quedaron fai tempo satisfeitos coa construcción de Jatiña e a Bicoca, feito que supuxo a recuperación da dorna como tipoloxía de embarcación tradicional praticamente desaparecida en Portonovo a finais do século XX. Pero nos últimos anos sentíamnos que era preciso dedicar parte dos nosos esforzos a súa difusión e posta en valor. Ben é certo que dende 1998 vimos participando regularmente no circuíto de regatas e concentracións de embarcacións tradicionais por toda Galicia e o norte de Portugal, pero iso non nos parecía suficiente e pretendíamnos dar un paso máis para transmitir e promover o gusto polo coñecemento da nosa cultura marítima e en especial da navegación tradicional, é dicir, a vela. E nada mellor para iso que organizar un curso de iniciación á navegación en dorna.

A Habana e a Bicoca carjadas de grumetes

Pois ben, este verán Anxo animouse a introducir a un grupo de rapaces de entre 15 e 16 anos na navegación tradicional e ensinarles os conceptos básicos para que nun futuro puidesen saír a navegar con seguridade pola súa conta e, o que é máis importante, compartir eses coñecementos con outras persoas, garantindo así a continuidade da tradicional cadea de transmisión oral.

O encargado de facer o *casting* de selección foi Xoel. En realidade convidou a catro amigos –*Sergio Silva, Samuel, Sergio Vidal e Alberto*– pero eles tiveron que superar o nada despreciable trámite de convencer aos seus pais para que lles permitisen asociarse a Amigos da Dorna. Deste xeito demostraban a súa profunda vontade por aprender a navegar en dorna a vela. A eles sumouse Raúl, un amigo de Anxo, que ainda que menor en xuventude, amosouse igual en entusiasmo adolescente por aprender.

Aprender a bojar foi unha das lección impartidas

Unha vez constituída a equipa e provistos do material necesario –*e falamos de chalecos salvavidas, non de birras*– para garantir a seguridade dos rapaces, izamos vela, cazamos escota e a navegar! De mediados de xuño a mediados de setembro saímos dúas veces por semana, martes o xoves.

Nas súas propias palabras: "Aínda que a dorna é una embarcación tradicional de Galicia, nós descoñecíamos a súa existencia e a técnica para navegar nela, así que cando Xoel nos convidou este verán para ir a navegar, aceptamos. Ademais, tíñamos moitas gañas de aprender, por consideralo unha actividade moi interesante", comenta Sergio Silva.

"O primeiro día do curso coñecín a Anxo, o noso instructor, con quen fixen boas migas, e tamén a Alberto, uns dos meus compañeiro. En total éramos cinco, Alberto, Sergio Vidal, Samuel, Xoel –que actuaba de medio instrutor– e eu".

Pasadas unhas semanas, os mariñeiros eran xa patróns

"Cada un ía aprendendo máis ou menos rápido, así que pronto sabíamos usar a caña do temón, manexar a escota e as drizas, recoller e montar a dorna e facer algúns nós. Anxo era bo profesor. Pero como en todas as cousas, hai unha parte mala no ensino: nun par de ocasións teñen acontecido pequenos accidentes, pero tamén deles aprendemos".

"Durante o verán non só saímos a navegar pola ría, tamén acudimos a algunha concentración de embarcacións tradicionais, coma a de Combarro, á que aínda que non asistimos todos pasámolo moi ben".

Nestas concentracións tamén coñecíamos a outros socios da asociación, cos que tamén saímos a navegar e fixemos boas amizades. E tamén estivemos na illa de Ons –e alí fomos todos– durante tres días en setembro. Foron os mellores do verán".

Foto de familia no Mirador dos Fedorentos, illa de Ons

"Finalmente chega a peor parte: o fin do verán e con el o fin da navegación. Eu colléralle moito apego á dorna e a navegar cos meus amigos. Pasados uns meses voto moito de menos navegar e votar tardes enteiras coas persoas que queres, pero teño a esperanza de que para o ano seguinte será!"

Unha vez valorados os resultados e, sobre todo, as impresións que nos trasladaron os rapaces, estamos na obriga de intentar continuar con esta actividade, reforzar os coñecementos que adquiriron este verán e, de ser posible, ampliar a oferta a outros receptores nos próximos anos. Entendemos que integrar persoas novas na asociación, transmitirles os valores positivos da cultura tradicional mariñeira e ofrecerelles a posibilidade de disfrutar da navegación a vela como unha alternativa de ocio debe ser un dos nosos obxectivos prioritarios. O beneficio para a asociación é incuestionable: aseguramos o futuro!

ASOCIACIÓN AMIGOS DA DORNA PORTONOVÓ NOME: SERGIO SILVA BEA NÚMERO DE SOCIO: 239	ASOCIACIÓN AMIGOS DA DORNA PORTONOVÓ NOME: XOEL OTERO TELMO NÚMERO DE SOCIO: 185	ASOCIACIÓN AMIGOS DA DORNA PORTONOVÓ NOME: SAMUEL TABOADA CANEDA NÚMERO DE SOCIO: 238	ASOCIACIÓN AMIGOS DA DORNA PORTONOVÓ NOME: SERGIO VIDAL ALONSO NÚMERO DE SOCIO: 237	ASOCIACIÓN AMIGOS DA DORNA PORTONOVÓ NOME: ALBERTO GONZÁLEZ GUIMARÁNS NÚMERO DE SOCIO: 240
---	---	--	--	---

BAR LONXA

viños e tapas

ECOLOXISMO E CULTURA MARÍTIMA

Neste 2012, cando se cumplen dez anos da catástrofe do Prestige, debería resultar inevitable para tódolos galegos reflexionar sobre os perigos que supón o tráfico marítimo de mercadorías potencialmente contaminantes, como son os derivados do petróleo. A aparición dun debate social sobre este asunto serviría para testar o grao de madurez –*polo menos no tocante á ecoloxía*– do noso país e, en base ao seu nivel, propornos estratexias para avanzar na súa concienciación.

Como afeccionado ao mar e á cultura tradicional que o envolve –*así me considero*– quero crer que entre os meus *colegas de afección* existe unha clara ideoloxía ecoloxista, pero o certo é que incluso neste sector do que formamos parte pouco se ten falado sobre este tema.

8

PONTEVEDRA 4 COSTADOS

Los miembros de la asociación Amigos da Dorna, en una embarcación en el puerto de Portonovo. // Gustavo Santos

Apostando por el patrimonio cultural y marítimo de Galicia desde 1997

C.M. (SANXENXO)

A partir de los años 60, Galicia sufrió un proceso de pérdida de grande parte de su patrimonio cultural, sobre todo en lo tocante al número de embarcaciones tradicionales, provocado por los avances tecnológicos aplicados a la navegación y por el crecimiento económico que supuso la expansión del fenómeno turístico en detrimento del sector pesquero, del transporte y del comercio, por ejemplo. Así, en los años 80 solamente quedaban un manjo de pequeños barcos que lograron sobrevivir a través del turismo a la particular revolución industrial del sector marítimo gallego.

En un panorama tan desolador como ese comenzaron a surgir a comienzos de los 90, primero en la ría de Arousa y poco a poco en otros puertos, una serie de asociaciones culturales preocupadas por la recuperación de este importante patrimonio. Poco a poco el miedo de destrucción que se había producido en las décadas precedentes. De este modo llega a Galicia, si bien con escasa visibilidad, el fenómeno de la recuperación y puesta en valor del patrimonio marítimo y de las embarcaciones tradicionales, como práctica apreciada socialmente y apoyada en un incipiente marco asociativo del que los diferentes puertos de la Ría de Pontevedra también fueron

» Amigos da Dorna de Portonovo lucha para conservar y recuperar las diferentes tipologías de embarcaciones tradicionales particulares.

"La Jatina"

El primer proyecto de Amigos da Dorna fue hacerse con una "donna" "xeiteira" propia, "La Jatina", y con ello, y con algunas otras donnas que adquirió, los diez socios fundadores comenzaron a hacer prácticas de navegación, primero por la ría de Pontevedra y después por toda

Galicia y parte de Europa. Y comenzaron a participar en las regatas y en las fiestas marítimas en las que se puso en marcha en esa época la asociación Amigos da Dorna, que apareció en escena en 1997 con el objetivo fundamental de participar en las regatas, pero también en la promoción y difusión del patrimonio cultural marítimo de Galicia, en general y de sus diferentes tipologías de embarcaciones tradicionales, en

particular.

"La Jatina"

Con ella y con algunas otras donnas que adquirió, los diez socios fundadores comenzaron a hacer prácticas de navegación, primero por la ría de Pontevedra y después por toda

Europa.

No obstante, el trabajo del colectivo no acaba con la navegación, puesto que a lo largo de estos años también organizó varias actividades paralelas en Portonovo, como las Conferencias de Embalizaciones Tradicionales, las Regatas del Sepelo, los Encuentros de la Sardinha, los talleres de artesanía portuguesa, etc.

De todas ellas, Amigos da Dorna dejó testimonio escrito a través de la publicación anual de O Cabeso, el portavoz oficial de la asociación.

Después de estos esfuerzos, la asociación amplió su actividad social y lo que es más importante, consiguió que el número de interesados en la navegación tradicional fuera en aumento año tras año. Hoy en día, los diez socios fundadores admiten, cuando aportan al año 1997, un grupo de colegas decido fundar la Asociación Amigos da Dorna de Portonovo, ninguno de ellos pensaba que la aventura iba a durar tanto, pero ahí siguen.

Durante el verano, el colectivo imparte clases de navegación a los más jóvenes. // Gustavo Santos

Reportaxe sobre a nosa asociación publicado no Faro de Vigo

AMIGOS DA DORNA DE PORTONOVO

Rúa Rafael Picó N° 58
36970 Portonovo (Pontevedra)
Teléfonos: 647132552/650116126
correo@amigosdadorna.org
www.amigosdadorna.org
-atópanos tamén en facebook-

Moitos esforzos temos dedicado dende as asociacións que conformamos a Federación Galega pola Cultura Marítima e Fluvial para recuperar e por en valor entre a sociedade as embarcacións tradicionais e a cultura –*tanto material como inmaterial*– que se lles vincula. Pero chegados a este punto compre recoñecer a importancia de conservar non so as embarcacións, senón a cultura marítima no seu conxunto, dentro do que tamén se inclúen os espazos naturais e as diferentes infraestruturas creadas polo home que pola súa antigüidade ou polo respecto ao entorno co que foron construídas xa forman parte da paisaxe.

Dous son os principais factores que asolan este patrimonio paisaxístico. Por un lado a crecente degradación dos ecosistemas naturais, especialmente nos litorais costeiros, sometidos a unha maior presión turística e urbanística, da cal Portonovo é un claro exemplo. É dicir, que á potencial ameaza que supón a contaminación directa, tan coñecida por todos –*por desgraza*–, temos que sumar o impacto derivado do urbanismo irresponsable, o cal implica sobre todo unha enorme dexeneración visual do entorno. E polo outro lado a globalización cultural, que ten un claro reflexo na uniformización do medio ambiente a causa da intervención do home. Este proceso implica a perda dunha gran variedade de ecosistemas non so de gran valor ecoloxico, senón cultural, pois a existencia de tal variedade favoreceu a proliferación das particularidades identitarias dos diferentes pobos de mundo.

Visto dende esta perspectiva, temos que considerar o fenómeno da recuperación da cultura marítima e fluvial tradicional –*mellor dito, das diversas culturas marítimas e fluviais*– como parte de un todo, de un movemento mundial que agrupa outras tendencias cívicas afíns como a antiglobalización, entendida como a defensa da diversidade cultural do planeta, e o ecoloxismo. E unha vez tomada consciencia desta realidade, integrar esos valores positivos no noso discurso e comenzar a traballar na súa difusión coa mesma forza coa que conservamos e valorizamos as embarcacións tradicionais.

TEXTOS

Anxo Telmo
Alejandro Piñeiro
Sergio Silva Bea
Xoel Telmo

IMAXES

Anxo Telmo
Alejandro Piñeiro
Rafael Otero
Rubén Rodrigo 'Zé'